



## **Belofte maakt schuld.**

### **De opvoedingsbelofte als kader voor de ouder-kindrelatie.**

*Tussenkomen in opvoeding en gezinnen heeft een negatieve betekenis gekregen. We 'bemoeien' ons liever niet met opvoeding omdat we ons niet willen bemoeien met gezinnen. De 'jeugdbescherming' treedt pas op als de problemen al ontspoord zijn.*

*Kunnen we algemene principes formuleren aan de hand waarvan we de ouder-kindrelatie als 'pedagogisch verantwoord' kunnen meten? Is een kader denkbaar dat ouders, als opvoeders, zowel ondersteunt als responsabiliseert?*

*Het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (HIG) vindt van wel en pleit voor het instellen van een 'opvoedingsbelofte', de belofte die ouders uitspreken bij de komst van een kind: 'Wat er ook gebeurt, wij zijn en blijven je ouders en je kunt altijd op ons rekenen.' De opvoedingsbelofte wijst meteen ook de samenleving op haar plicht om dit gezin te ondersteunen.*

### **'In goede en kwade dagen zijn en blijven we de ouders van ons kind.'**

Om op te groeien zijn kinderen aangewezen op mensen die voor hen zorgen en die hen begeleiden. Opvoeders zijn niet zomaar inwisselbaar. Duurzaamheid is een wezenlijke kwaliteit van de band tussen het kind en zijn eerste opvoeders. Als het duurzaam engagement van de ouders voor het welzijn en opgroeien van kinderen zo belangrijk is, dan moet de overheid alles doen om het ontstaan, het behoud en de kwaliteit van deze ouder-kindband te versterken. Er bestaan veel instrumenten waarmee het beleid deze ondersteuning kan organiseren. Een heel eigen – en ons inziens onderschat – middel van de overheid is het scheppen van een institutioneel kader waarin het ouderlijk engagement en de pedagogische verantwoordelijkheid voor het kind kan worden uitgesproken.

De opvoedingsbelofte betekent zich uitspreken voor een duurzaam engagement ten aanzien van het kind. Door het publiek en plechtig uitspreken cultiveren we intenties die ongetwijfeld aanwezig zijn, maar die door de uitgesproken belofte ook een maatschappelijke meerwaarde krijgen. Door ze uit te spreken bevestigen de ouders de verantwoordelijkheid waarvoor het kind hen plaatst. Belofte maakt schuld.

In de belofte wordt bevestigd dat het kind recht heeft op een principieel onontbindbare relatie met zijn ouders. De ouders beloven voor het kind beschikbaar te zijn en de relatie met de andere ouder niet te belemmeren, wat ook de onderlinge partnerrelatie mag zijn. 'We zullen er zijn voor jou.' 'In goede en kwade dagen zijn en blijven we de ouders van ons kind.'

Bij het aangeven van de geboorte van een kind, of de registratie van een adoptie, zouden de ouders plechtig een opvoedingsbelofte afleggen. Dit veronderstelt dat het burgerlijk en openbaar symbolisch karakter van de aangifte bewaard blijft. In geval van hertrouw of het aangaan van een samenlevingscontract of huwelijk van partners met kinderen, moet de opvoedingsbelofte uitgesproken kunnen worden in aanwezigheid van alle betrokken kinderen. In geval van scheiding zal de opvoedingsbelofte herbevestigd moeten worden tussen de ex-partners. De opvoedingsbelofte bevat niet alleen een verklaring van duurzaam engagement betreffende de zorg van de kinderen, maar ook een uitdrukkelijke engagementsverklaring voor de erkenning en toepassing van de rechten van het kind als mens.

### **Gedeelde pedagogische verantwoordelijkheid**

De instelling van de opvoedingsbelofte plaatst overigens ook de overheid voor haar verantwoordelijkheid: zij moet ouders en kinderen ondersteunen. Met het ondertekenen van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, engageren staten zich er immers toe alles te doen wat in hun vermogen ligt om te zorgen dat kinderen menswaardig kunnen opgroeien. Volgens het Verdrag houdt dit in (1) dat het kind voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip; (2) dat het kind wordt opgevoed door ouders die erkend worden in hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de opvoeding. De overheid moet alles doen om dit te waarborgen. In plaats van ouders die tekort lijken te schieten in het opnemen van hun verantwoordelijkheid te sanctioneren (denken we aan het voorstel om kinderbijslag in te houden in geval van spijbelen), doet de overheid er beter aan een positief klimaat te scheppen waarin engagement gecultiveerd wordt. De opvoedingsbelofte kan daartoe een instrument zijn.

### **Waarom vindt het HIG de opvoedingsbelofte zo belangrijk?**

In de eerste plaats omdat in veel gezinnen een grote onzekerheid leeft, niet alleen bij de ouders, maar ook bij de kinderen. Het is voor kinderen minder vanzelfsprekend geworden dat hun ouders samen voor hen zullen blijven zorgen.

In de tweede plaats omdat we stilaan meer weten over de gevolgen van echtscheiding voor de ontwikkeling van kinderen. En hoe belangrijk het is om in geval van conflict en scheiding duidelijk tot uitdrukking te brengen dat de kinderen op beide ouders kunnen blijven rekenen.

In de derde plaats omdat volwassenen nog nooit zo bewust hebben kunnen kiezen voor kinderen, zodat ze ook geen reden hebben om de gevolgen van deze keuzen niet op zich te nemen.

Ten vierde omdat kinderen geen stem hebben in die beslissing. We mogen onze autonomie en persoonlijke ontplooiing niet laten primeren op de ontwikkeling van onze kinderen.

Kortom, wij zien de opvoedingsbelofte als appèl op en bevestiging van de verantwoordelijkheid van ouders voor hun kinderen.

Maar: met de opvoedingsbelofte doen we niet alleen een beroep op de verantwoordelijkheid en inzet van de ouders, maar ook van de samenleving. Ouders kunnen hun belofte maar houden als ze worden gesteund, erkend en bevestigd in hun verantwoordelijkheid door de bredere familie, de buurt én de overheid. Pas dan investeren we als samenleving in de toekomst en vooral in een kiezen voor kinderen voor de toekomst.

Voor het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen is de idee van een opvoedingsbelofte geen academisch discours, maar een discours met zeer veel implicaties voor ouders en voor het gezinsbeleid.

Met de opvoedingsbelofte willen we een pleidooi houden voor de ondersteuning van ouders, voor een cultuur en praktijk van steun aan mensen die voor kinderen zorgen. We geloven dat daarmee veel problemen kunnen worden voorkomen en er minder hulpverlening nodig zal zijn.